

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö, kirjallinen asiantuntijalausunto

HE 187/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Asiantuntijat

Käräjätuomari Johanna Helminen ja käräjätuomari Lauri Länsman

Käräjäoikeus on 3.7.2025 antanut lausunnon oikeusministeriön työryhmämietintöön koskien syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista (VN/19873/2023).

Käräjäoikeus viittaa kyseisessä lausunnossa esiin tuotuihin näkökohtiin.

Helsingin käräjäoikeus toteaa lisäksi seuraavaa.

Lapsivaikutusten arviointi

Käräjäoikeus toteaa, että käytännössä syyteneuvotteluiden toteutuminen edellyttää, että asianosaisilla on avustajat, vaikkakin lain mukaan täysi-ikäinen epäilty tai vastaaja voi laissa säädetyin edellytyksin huolehtia omasta puolustuksestaan. Näin ollen myös alaikäisillä asianosaisilla asemasta riippumatta on syyteneuvottelua harkitessa avustajat eikä ilman avustajien myötävaikutusta syyteneuvottelua alaikäisten asianosaisten kanssa aloiteta. Lisäksi syyttäjää harkitsee syyteneuvottelun soveltuvuutta asiakohtaisesti asian luonteen ja sisällön perusteella. Rikoslajilla ei käräjäoikeuden näkemyksen mukaan ole eikä tulisikaan olla itsenäistä merkitystä soveltuvuuden harkinnassa.

Käräjäoikeus toteaa, että edellä mainituista syistä vaikutukset mahdollisiin alaikäisiin asianosaisiin ovat pääosin samoja kuin täysi-ikäisiin. Oikeudenkäynti saattaa parhaimmassa tapauksessa olla kevyt ja merkittävästi joutuisampi kuin se muissa olosuhteissa olisi. Syyteneuvotteluihin päätyvät tavanomaisesti asiat, joissa korvausvaatimukset on kokonaisuudessaan myönnetty. Sanotun kaltaisessa tapauksessa alaikäinen asianomistaja saa ratkaisun asiaan joutuisasti eikä joudu käymään läpi mahdollisesti uudelleen traumatisoivaa oikeudenkäyntiä. Alaikäisille vastaajille syyteneuvottelu

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi

tarkoittaa nopean ratkaisun lisäksi myös rangaistuksen kevenemistä, joka riittäviin tukitoimiin yhdistettynä saattaa olla merkityksellinen tekijä nuoren ihmisen elämässä rikollisen elämän taakse jättämisessä, etenkin kun nuorisorangaistuksen käyttöalaa ollaan samaan aikaan käsittelyssä olevassa uudistuksessa laajentamassa kahden vuoden mittaisiin rangaistuksiin. Näin ollen syyteneuvottelun voi ajatella sopivan entistä paremmin myös alaikäisille vastaajille. Tyypillisimmin syyteneuvottelua tullaan käräjäoikeuden arvion mukaan alaikäisten vastaajien kohdalla käyttämään suurissa huumausainerikoskokonaisuuksissa, joissa rikoksissa ei ole suoria asianomistajia.

Käräjäoikeudella ei ole tietoa tilanteista, joissa neuvottelu on aloitettu, mutta asia ei ole edennyt, koska syyteneuvottelu tapahtuu pääosin syyteharkinnan aikana. Helsingin käräjäoikeudessa ei ole tietävästi ollut syyteneuvotteluasioita, joissa olisi ollut alaikäisiä asianomistajia tai vastaajia. Tilastoa tällaisista asioista ei käräjäoikeuden käsityksen mukaan ole saatavissa.

Muut huomiot

Syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen erityisesti törkeisiin huumausainerikoksiin voi tuoda prosessiekonomisia hyötyjä, koska kyseinen rikostyyppi usein edellyttää laajaa käsittelyä käräjäoikeudessa ja mahdollisesti muutoksenhakuasteessa. Käräjäoikeus pitää tältä osin esitystä kannatettavana.

Käräjäoikeus pitää sen sijaan epä johdonmukaisena sitä, että rikoslain 21 luvun tarkoittamat pahoinpitelyrikokset on suljettu esitetyn soveltamisalan ulkopuolelle, mutta syyteneuvottelu tulisi kuitenkin kyseeseen paitsi ryöstön niin myös sen törkeän tekemuodon osalta. Törkeänä ryöstönä tulee arvioitavaksi rikoksia, jotka ilman anastustarkoitusta täyttäisivät rikoslain 21 luvun 6 §:n tarkoittaman törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Koska ryöstörikoksia todennäköisesti käsiteltäisiin vain vähäisessä määrin tunnustamisoikeudenkäynnissä, tällä ei todennäköisesti olisi kuitenkaan suurta käytännön merkitystä. Syyttäjällä on lisäksi velvollisuus arvioida rikoksen soveltuvuutta syyteneuvotteluun asian laadun perusteella.

Käräjäoikeus pitää myönteisenä esitystä esitutkintalain muuttamisesta siltä osin, että esitutkintaviranomaisen olisi arvioitava mahdollisuutta syyteneuvotteluun ja ilmoitettava tästä epäilylle, asianomistajalle ja syyttäjälle. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan tämä edistää osaltaan tavoitetta lisätä syyteneuvottelun käyttöä jo esitutkintavaiheessa, jolloin syyteneuvottelumenettelyn hyödyntäminen tuottaisi mahdollisimman suuret prosessiekonomiset hyödyt jo esitutkintavaiheessa. Lisäksi rikosprosessin asianosaisten tietoisuuden lisääminen syyteneuvottelumahdollisuudesta todennäköisesti lisää kyseisen menettelyn käyttöä.

Lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomari Johanna Helminen ja käräjätuomari Lauri Länsman.

Helsingin kärjäoikeus

Sirpa Pakkala
Laamanni

Jakelu

Lakivaliokunta

Tiedoksi

kärjätuomari Helminen
kärjätuomari Länsman

